

Undervisning af tosprogede i rengøringsbranchen

- **Forforståelse**
- **Gråzonesprog**
- **Ordlister til Daglig erhvervsrengøring**

Indhold

	side
1. Indledning	2
2. Om brugen af materialet	3
3. Om forforståelse og gråzonesprog	5
4. Hverdagssprogets grammatik	6
Ordlister, øvelser og eksempler	
5. Arbejdsteknik	8
5.1. Ordliste 1	9
5.2. Ordliste 2	10
5.3. Vigtige udtryk 1	11
5.4. Øvelse 1, udsagn skal passe sammen	12
5.5. Øvelse 2, sammensatte ord	14
6. Snavs	17
6.1. Ordliste 1	18
6.2. Øvelse 1, snavstyper	19
7. Rengøringsmidler og overflader	21
7.1. Ordliste 1, overfladers egenskaber	22
7.2. Øvelse 1, overflader og deres egenskaber	23
7.3. Ordliste 2, med sætningseksempel	25
7.4. Ordliste 3, pH-værdi	26
7.5. Eksempel på arbejde med pH-værdi	27
7.5.1. Skalaer i dagligdagen, skema	28
7.6. Øvelse 2, modsætninger	29
7.7. Vigtige udtryk 1	31
8. Redskaber og maskiner	32
8.1. Ord og udtryk 1	33
8.2. Ordliste 1, støvsugning	34
8.3. Beskrivelse af vaskesystem	35
9. Personlig planlægning og rengøringsplaner	36
9.1. Ordliste 1	37
9.2. Ordliste 2	38
9.3. Forkortelser	39
10. Hygiejne	40
10.1. Ord og udtryk 1	41
11. Sikkerhed	42
11.1. Ord og udtryk 1, handsker, med sætningseksempel	43
11.2. Øvelse 1, handsker, dialog	44
12. Udsagnsord	45
12.1. Udsagnsord 1, tid	46
12.2. Udsagnsord 2, tid	47
12.3. Udsagnsord 1, form	48
12.4. Udsagnsord 2, form	49
13. Regning/dosering	50
13.1. Regning/dosering, 1	51
13.2. Regning/dosering, 2	52
14. Rumindhold, skema	53
15. Positioner	54
15.1. Øvelse 1, reol	55
15.2. Øvelse 2, forklar udtryk	57
16. Introduktion til edb-programmet 'Ergonomiværkstedet'	58
17. Introduktion til 'Multimedieordbog Rengøring'	59
18. Introduktion til edb-programmet 'Renkøbing'	60

1. Indledning

Dette materiale er tænkt som inspiration til undervisning af tosprogede elever i arbejdsmarkedsuddannelserne inden for rengøringsområdet. Det baserer sig på erfaringer, som vi gennem årene har opbygget på AMU Nordjylland i Aalborg via undervisning i særligt tilrettelagte forløb for tosprogede deltagere.

Materialet indeholder lister med ord og udtryk, som relaterer sig til AMU-uddannelsen:
Grundlæggende erhvervsrengøring, opdelt på følgende emner:

- Arbejdsteknik
- Rengøringsmidler og overflader
- Redskaber og maskiner
- Personlig planlægning og rengøringsplaner
- Hygiejne
- Sikkerhed

Desuden indeholder materialet overvejelser omkring forforståelse og gråzonesprog, som er vigtige begreber, når det gælder undervisning af tosprogede deltagere.

Ved en sprogtest kan man afgøre, om en person har de sproglige forudsætninger for at deltage i ordinære arbejdsmarkedsuddannelser eller, om vedkommende vil have behov for et særligt forløb for tosprogede.

Undervisningsministeriet har udgivet inspirationsmateriale til sprogtest, som bl.a. omfatter rengøringsbranchen. Se: <http://pub.uvm.dk/2006/sprogtest/>

Foto forside: Frede Skov Andersen

2. Om brugen af materialet

Materialet kan bruges i arbejdet med at opbygge den nødvendige **forforståelse** hos tosprogede deltagere i tilknytning til den rengøringsfaglige undervisning.

Der kan tænkes flere forskellige modeller for tilrettelæggelse af denne undervisning.

Fag og dansk integreret

Materialet udspringer af en praksis, hvor der undervises i dansk sprog integreret med den rengøringsfaglige undervisning, således at rengøringsfaglærere og dansklærere hver dag er til stede i undervisningen, en del af tiden hver for sig og en del af tiden med overlap.

Undervisningen kan i den sammenhæng groft sagt struktureres på tre måder:

- 1) danskundervisningen fungerer som oplæg og forberedelse til undervisningen i et fagligt emne,
- 2) et fagligt emne og dansk præsenteres samtidigt. Der lægges vægt på, at vanskelige ord og begreber forklares som led i den faglige præsentation,
- 3) danskundervisningen repeterer og bearbejder det faglige stof.

Længden af et særligt tilrettelagt forløb for tosprogede vil som hovedregel være fordoblet i forhold til et ordinært kursus. Der kan endvidere suppleres med undervisning i arbejdsmarkedsforhold, jobsøgning og praktik, hvilket normalt vil have stor betydning med hensyn til at styrke deltageres tilknytning til arbejdsmarkedet.

Introducerende/forberedende forløb

Man kan også arbejde med introducerende eller forberedende forløb, hvor deltagerne skal "gøres klar" til at forstå den efterfølgende rengøringsfaglige undervisning på ordinære arbejdsmarkedsuddannelser.

Alment sprog og fagsprog

Det er vigtigt at bemærke, at det **ikke er specifikt fagsprog**, der fremlægges i materialet, men derimod et alment sprog, som må anses for at være en forudsætning for, at deltagerne kan få tilstrækkeligt udbytte af den rengøringsfaglige undervisning.

Selvom sproget er alment, vil det indeholde mange ord og udtryk, som ikke forekommer så hyppigt i dagligsproget. Mange tosprogede vil derfor have vanskeligt ved at forstå det. Vi har at gøre med det såkaldte **gråzonesprog**.

Materialet indeholder en række lister med ord og udtryk, som mange tosprogede sandsynligvis vil have svært ved at forstå, men da det ikke er hensigtsmæssigt at lære sprog ud fra lange ordlister, må lærere, som vil bruge materialet, selv udvælge relevante dele af det og sætte det ind i passende sammenhænge.

Forhåbentlig kan materialet bruges som udgangspunkt for at tilrettelægge en undervisning, der imødekommer deltageres behov for et struktureret og målrettet arbejde med det danske sprog.

For at opnå den bedste læring må deltagerne i videst muligt omfang selv se, føle og opleve de sproglige begreber, der er på spil, og ikke mindst er det vigtigt, at de selv er aktivt kommunikerende, når nye ord skal læres og det nyligt lærte sprog konsolideres.

Heldigvis giver de fysiske rammer og praktiske situationer, som omgiver os i arbejdsmarkedsuddannelserne, rige muligheder for at etablere sproglig læring i varierede sammenhænge, hvor de sproglige begreber vises og afprøves i virkelige kommunikationssituationer.

Fx kan elevernes forståelse af positionen 'ud for' hurtigt tjekkes ved at bede en elev om at vise, hvad det betyder, at man skal holde om moppens skaft med den ene hånd 'ud for navlen' og den anden hånd 'ud for brystet' (arbejdsteknik).

Nogle af eksemplerne i materialet indeholder en del fagsprog og vil således naturligt høre til et stykke henne i den faglige undervisning. Det skyldes, at materialet afspejler en proces, hvor der arbejdes integreret med dansk og rengøringsfaglig undervisning.

Hvis man arbejder med et dansksprogligt forløb, hvor det dansksproglige skal forberede til en efterfølgende rengøringsfaglig undervisning, vil det nok være vanskeligt (eller u hensigtsmæssigt) at arbejde med de mest fagligt tonede termer. Når dette fagligt tonede sprog alligevel i et vist omfang er medtaget her, skyldes det, at det også indeholder almene elementer. Fx kan man i forbindelse med rengøringsmidler møde et udsagn som: 'Kalkbindere i rengøringsmidlet modvirker kalkaflejringer'. Her er helt klart tale om en rengøringsfaglig terminologi, men ord som 'modvirke' og 'aflejringer' kan også opfattes - og forklares - i en almen kontekst. Her må læreren selv afgøre i den konkrete situation, om det giver mening at undervise i de almene elementer i en almen kontekst eller, om forklaringen skal placeres i tilknytning til undervisningen i de faglige emner.

I grammatikdelen af Multimedieordbog for rengøring findes i øvrigt en uddybning af fagsprogets kendetegn, hvor grammatikken er kædet sammen med det specifikke fagsprog inden for rengøringsfaget. Se: <http://pub.uvm.dk/2004/rengoering/start.html>

I nærværende materiale er givet nogle eksempler på anvendelse af ordlister m.m. i den konkrete undervisning. En vigtig bestræbelse har været, at deltagerne skal være fysisk og sprogligt aktive i læreprocessen.

Der gives eksempler på, hvordan ord og begreber kan bearbejdes, ved at elever går rundt i klasselokalet og kommunikerer om et givet indhold på baggrund af tekst på papirlapper.

Der er også et eksempel med beskrivelse af et vaskesystem (rengøringsvogn), hvor teksten er produceret af deltagerne. Det viser, hvordan læringen af dansk sprog kan gå hånd i hånd med den faglige læring.

Mulighederne for at udvikle og variere aktiviteterne i læringsrummet er mange.

3. Om forforståelse og gråzonesprog

Når elever i arbejdsmarkedsuddannelserne skal lære et nyt fagligt stof, vil de sikkert møde et fagsprog, som er nyt for dem. Det gælder både personer, der har dansk som modersmål og personer med dansk som andetsprog.

Men udover dette specifikke fagsprog vil mange tosprogede også møde en mængde ord og begreber, som de ikke kender betydningen af. Det er sprog, som ligger i en gråzone, hvor det ikke forekommer så hyppigt i hverdags sproget, og derfor vil det være ukendt for mange tosprogede, mens danskere kender betydningen af det, eller de kan slutte sig til betydningen ud fra sammenhængen og ud fra deres kendskab til dannelse af sammensatte ord, afledte former osv. Det er det såkaldte **gråzonesprog**.¹

Denne gråzone er selvfølgelig flydende og afhænger af den enkelte deltagers danske ordforråd. I dette materiale har målestokken for, hvilke ord og udtryk der skulle medregnes til gråzonen, været ordforrådet hos personer, som har gennemført danskuddannelse 1 eller 2 på et sprogcenter. Dette er også den typiske målgruppe for de særligt tilrettelagte forløb med integreret danskundervisning, som ligger til grund for materialet.

Der er flere grunde til, at det er vigtigt at sætte fokus på gråzonesproget. En af grundene er, at beherskelsen af ord og udtryk fra gråzonen må betragtes som en forudsætning for tilegnelse af ny faglig viden.

Hvis man skal have et fornuftigt udbytte af en tekst, må man ifølge sprogforskere nødvendigvis kende 90-95 % af ordene i teksten.² Personer med manglende kendskab til gråzonesproget vil derfor opleve, at de ikke forstår det sprog, der bruges til at præsentere, forklare og bearbejde de faglige emner. En målrettet og struktureret undervisning med fokus på udvidelse af ordforrådet kan rette op på denne mangel, så også de tosprogede opnår en forforståelse forud for eller i sammenhæng med indlæring af det nye faglige stof.

En anden grund til at fokusere på gråzonesproget er, at mange faglærere ikke er opmærksomme på, at de tosprogede har en vanskelighed her. Lærerne er normalt bevidste om at forklare nye faglige ord og begreber inden for det egentlige fagsprog, fordi dette stof er nyt for alle, mens gråzoneordene af lærerne anses for almene ord, som ikke er forklaringskrævende. Problemet er blot, at mange tosprogede ikke forstår alle disse ord og udtryk, og derfor er der en stor risiko for, at de hurtigt kommer bagud eller bliver hægtet af i den faglige undervisning, hvis der ikke tages hensyn til deres særlige behov.

---

¹ *Muligheder og barrierer*. Karen Lund m.fl., Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, 2006.

² Samme.

4. Hverdagssprogets grammatik

På arbejdspladsen er man sjældent alene, og i samspillet med kolleger, arbejdsledere m.m. er det vigtigt, at man kan forstå og formulere sig nogenlunde præcist om den arbejds- og samarbejdsproces, man indgår i, således at man kan være en aktiv del af kommunikationen på arbejdspladsen, uden at der opstår misforståelser og, uden at kommunikationen bliver for besværlig for samtalepartnerne.

I relationen mellem personer på en arbejdsplads er det **handlingsorienterede** sprog fremherskende. Man kommunikerer hele tiden om, hvad man **er i gang med**, hvad man **har gjort** og, hvad man **skal til** at gøre. Sproget bruges til at give forklaringer og instruktioner, til at give besked om foreliggende arbejdsopgaver, til at orientere om udførte opgaver osv., osv. Sproget er et 'processprog', forstået som sprog, der beskriver handlinger i forhold til en fremadskridende proces (i tid, arbejde eller bevægelse). Hvis kommunikationen skal blive vellykket må afsender og modtager nødvendigvis have samme forståelse af processen.

En handling kan udtrykkes ved et udsagnsord, fx **at tørre** et bord af.

I de almindeligste former, som de tosprogede typisk bliver undervist i på sprogcentre m.m., udtrykkes det på flg. måde:

1. Før handlingen (fremtid): Jeg **skal tørre** bordet af.
2. Under handlingen (nutid): Jeg **tørre** bordet af.
3. Efter handlingen (fornutid): Jeg **har tørret** bordet af.

Mange tosprogede, som ikke er i stand til at bruge det danske sprog varieret, vil ofte bruge udsagnsordene i almindelig nutid i alle tre situationer, og dermed bliver kommunikationen med omgivelserne selvsagt upræcis og hæmmende for en samarbejdsproces. Samtalepartneren vil simpelt hen være i tvivl om, hvor i processen man er.

Hverdagssprog

Situationen for de tosprogede vanskeliggøres yderligere af, at vi i det handlingsorienterede hverdagssprog i vidt omfang anvender nogle varianter af ovennævnte grammatiske former, som kan volde deltagerne vanskeligheder, hvis de ikke kender til eller behersker disse former.

I nedenstående grammatiske model har jeg placeret handlingen på en tidslinje og givet eksempler på karakteristisk hverdagssprog i forhold til denne model.

Situation 1 (fremtid)

Situation 2 (nutid)

Situation 3 (fornutid)

Foto: Frede Skov Andersen

Situation I (fremtid)

Udover de almindeligt forekommende former: 'Jeg skal tørre bordet af' eller 'Jeg skal til at tørre bordet af', vil jeg fremhæve en særlig fremtidsform, som er meget udbredt i hverdags sproget.

Man siger fx: 'Vi **skal have tørret** bordene af i klasseværelset'.

Denne sammensatte form udtrykker grammatisk set en kombination af noget fremtidigt og noget overstået, og den bruges om en handling, som er umiddelbart forestående, og som samtidig har en afslutning, der er inden for synsvidde. Ofte dækker formuleringen over en instruktion eller en kommando, som i en mere direkte form ville virke uhøflig: 'Du skal tørre bordene af' eller 'Tør bordene af'.

Situation II (nutid)

I det handlingsorienterede sprog anvender vi i høj grad udsagnsord, der beskriver handlinger, som har en vis udstrækning i tid, men da det danske sprog ikke - i modsætning til mange andre sprog - har én form af udsagnsordet for denne 'fortsættende nutid', bruger vi i stedet sammensatte former, som udtrykker samme betydning. I eksemplet her bliver det fx til:

- a) Jeg **er ved at tørre** bordene af
- b) Jeg **er i gang med at tørre** bordene af

Enhver modtager af dette udsagn, som er fortrolig med det danske sprog, er ikke i tvivl om, at personen, der siger sådan, har påbegyndt handlingen, men endnu ikke har afsluttet den.

Situation III (førnutid og datid)

I denne fase anvender hverdags sproget de almindelige bøjningsformer, som eleverne vil møde i den grundlæggende sprogundervisning:

- a) Jeg **har tørret** bordene af (førnutid)
- b) Jeg **tørrede** bordene af (datid)

Førnutid og datid giver som regel ikke anledning til de store vanskeligheder bortset fra, at mange elever vil have tendens til at anvende nutid i alle de ovennævnte situationer, og dermed vil risikoen for misforståelser og 'knas' i kommunikationen i høj grad være til stede.

For personer, som ikke er så stærke i grammatiske termer, vil ovennævnte model kunne bruges til at illustrere, hvordan tid og handling spiller sammen, og man kan øve forskellige sproglige muligheder i forhold til de viste situationer.

Sprog og arbejde

Også de skriftlige materialer i form af kompendier, arbejdsinstruktioner og lignende bærer præg af det handlingsorienterede sprog. I disse materialer er sproget desuden præget af udbredt brug af passivformer, substantivering og andre karakteristika for dansk fagsprog³.

Det er min opfattelse, at det er uhyre vigtigt at arbejde med denne side af deltagernes kommunikation som led i forberedelsen til, at de kan fungere på arbejdsmarkedet. I arbejdsmarkedsuddannelserne optræder i vidt omfang de samme handlingsorienterede kommunikationsformer mellem lærer og elever og mellem elever indbyrdes som på arbejdspladserne. Derfor har vi unikke muligheder for at sætte fokus på dette sprog og gennem en kombination af teori og praksis at skabe et godt læringsmiljø for de tosprogede, som (endnu) ikke behersker det danske sprog.

³ For en uddybning af dette, se grammatikdelen i: Multimedieordbog Rengøring, UVM

5. Arbejdstechnik

- 5.1. Ordliste 1
- 5.2. Ordliste 2
- 5.3. Vigtige udtryk 1
- 5.4. Øvelse 1, Udsagn skal passe sammen
- 5.5. Øvelse 2, Sammensatte ord

5.1. Ordliste 1

Arbejdsteknik

Tip til anvendelse:

Brug tilgængeligt undervisningsmateriale om ergonomi, fx Ergonomiværkstedet, til at illustrere og bearbejde det grundlæggende ordforråd om kroppen.

1. krop _____
2. skelet _____
3. knogle _____
4. rygsøjle _____
5. ryghvirvel _____
6. led _____
7. brusk _____
8. muskel _____
9. nerve _____
10. åndedræt _____
11. blod _____
12. kredsløb _____
13. ilt _____
14. næring _____
15. venepumpe _____
16. at belaste _____
17. smerte _____
18. belastningslidelse _____
19. dynamisk arbejde _____
20. statisk arbejde _____

5.2. Ordliste 2

Arbejdsteknik

Ord	Sætningseksempel
1. ergonomi	<i>Ergonomi</i> handler om at bruge kroppen rigtigt, når man arbejder.
2. arbejdsstilling	Det er vigtigt at bruge rigtige <i>arbejdsstillinger</i> i det daglige arbejde.
3. arbejdsskade	Man kan let få <i>arbejdsskader</i> , hvis man ikke passer på sin krop.
4. midterstilling	Det er bedst at arbejde med leddene i <i>midterstilling</i> .
5. yderstilling	Hvis man belaster leddene i <i>yderstilling</i> , kan man med tiden få slidigt.
6. infiltrationer / myoser	Jeg har <i>infiltrationer</i> i nakken og skuldrene.
7. består af	Vores skelet <i>består af</i> ca. 200 knogler.
8. hensigtsmæssig	Man skal bruge et redskab, som er <i>hensigtsmæssigt</i> til den givne opgave.
9. vægtoverføring	Ved fysisk arbejde er det vigtigt at bruge <i>vægtoverføring</i> .
10. smerte	Jeg går til lægen, fordi jeg har <i>smertes</i> i ryggen.
11. at belaste	Lægen siger, at jeg skal undgå at <i>belaste</i> ryggen forkert, når jeg arbejder.
12. belastningslidelse	Myoser er et eksempel på en almindelig <i>belastningslidelse</i> hos rengøringspersonale.
13. at forebygge	Man kan <i>forebygge</i> arbejdsskader ved at bruge rigtige arbejdsstillinger i det daglige arbejde.
14. at behandle	Jeg går til en fysioterapeut, som <i>behandler</i> mine myoser.
15. at helbrede	Det er bedre at forebygge end at <i>helbrede</i> .

5.3. Vigtige udtryk 1

Arbejdsteknik

Tip til anvendelse:

Disse udtryk kan f.eks. bearbejdes ved, at læreren giver instruktion til en elev, som så skal demonstrere i praksis, hvad udtrykket betyder.

Eller eleverne kan give instruktioner til hinanden to og to.

1. Jeg går forlæns _____
2. Jeg går baglæns _____
3. Jeg skubber moppen foran mig _____
4. Jeg trækker moppen efter mig _____
5. Jeg samler snavset foran moppen _____
6. Jeg kører moppen i 8-taller _____
7. Jeg laver skrubbebevægelser med moppen _____
8. Jeg holder moppen så tæt til kroppen som muligt _____
9. Jeg arbejder med ret ryg _____
10. Jeg går med bøjet ryg _____
11. Jeg går foroverbøjet _____
12. Jeg går med sænkede skuldre _____
13. Fremføreren vender forkert _____
14. Jeg vrider kluden _____
15. Jeg lægger kludene til vask _____
16. Jeg tømmer spanden _____
17. Jeg tørrer spanden af indvendig og udvendig _____

5.4. Øvelse 1

Arbejdsteknik

Tip til anvendelse:

Papirlapper med spørgsmål og svar fordeles blandt eleverne, som går rundt i klasselokalet og finder sammen via mundtlig kommunikation, så spørgsmål og svar kommer til at passe sammen.

Hvordan virker venepumpen?

Arbejdsteknik

Når musklerne arbejder, presser de på venerne, så blodet presses op mod hjertet.

arbejdsteknik

Hvad består en fladmop af?

Arbejdsteknik

Skaft, fremfører og mopgarn

arbejdsteknik

Hvordan skal man holde ryggen, når man arbejder med en fladmop?

Arbejdsteknik

Det er bedst at arbejde med ret ryg.

arbejdsteknik

Hvad kan der ske med kroppen, hvis man arbejder uden at tænke på at bruge den rigtige arbejdsteknik?

Arbejdsteknik

Man kan få belastningslidelser

arbejdsteknik

Hvad er dynamisk arbejde?

Arbejdsteknik

Arbejde, hvor musklerne hele tiden skifter mellem spænding og afspænding

arbejdsteknik

Hvad er statisk arbejde

Arbejdsteknik

Arbejde, hvor musklerne er spændt i lang tid

arbejdsteknik

**Hvordan forebygger man
arbejdsskader?**

Arbejdsteknik

Ved altid at bruge rigtig arbejdsteknik

arbejdsteknik

**Hvordan skal man holde skuldrene,
når man mopper gulvet?**

Arbejdsteknik

Skuldrene skal være sænkede og afslappede

arbejdsteknik

**Hvordan skal jeg holde moppen, når
jeg mopper gulvet?**

Arbejdsteknik

Hold moppen så tæt på kroppen som muligt

arbejdsteknik

5.5. Øvelse 2

Arbejdsteknik

Tip til anvendelse:

Papirlapper med de enkelte ord fordeles blandt eleverne, som går rundt i klasselokalet og finder sammen via mundtlig kommunikation.

(sammensat ord)

arbejd(s)

arbejdsteknik

(sammensat ord)

skade

arbejdsteknik

(sammensat ord)

belastning(s)

arbejdsteknik

(sammensat ord)

lidelse

arbejdsteknik

(sammensat ord)

vægt

arbejdsteknik

(sammensat ord)

overføring

arbejdsteknik

(sammensat ord)

vene

arbejdsteknik

(sammensat ord)

pumpe

arbejdsteknik

(sammensat ord)

arbejd(s)

arbejdsteknik

(sammensat ord)

teknik

arbejdsteknik

(sammensat ord)

kreds

arbejdsteknik

(sammensat ord)

løb

arbejdsteknik

(sammensat ord)

hånd

arbejdsteknik

(sammensat ord)

led

arbejdsteknik

(sammensat ord)

hygiejne

arbejdsteknik

(sammensat ord)

mop

arbejdsteknik

(sammensat ord)

mop

arbejdsteknik

(sammensat ord)

garn

arbejdsteknik

(sammensat ord)

teleskop

arbejdsteknik

(sammensat ord)

skaft

arbejdsteknik

(sammensat ord)

erhverv(s)

arbejdsteknik

(sammensat ord)

rengøring

arbejdsteknik

(sammensat ord)

gulv

arbejdsteknik

(sammensat ord)

rengøring

arbejdsteknik

(sammensat ord)

inventar

arbejdsteknik

(sammensat ord)

rengøring

arbejdsteknik

6. Snavs

- 6.1. Ordliste 1
- 6.2. Øvelse 1, snavstyper

6.1. Ordliste 1

Snavs

1. løst snavs _____
2. vandopløseligt snavs _____
3. snavs, der kræver brug af rengøringsmiddel _____
4. vanskeligt opløseligt snavs _____
5. organisk snavs _____
6. uorganisk snavs _____
7. pletter _____
8. kalkstæk _____
9. kalkbelægning _____
10. kalkbundet snavs _____
11. fedtbundet snavs _____
12. skjolder _____
13. Årsager til at gøre rent:
  - a. hygiejniske _____
  - b. æstetiske _____
  - c. vedligeholdelsesmæssige _____
  - d. repræsentative _____
  - e. produktionsfremmende _____
  - f. sikkerhedsmæssige _____

6.2. Øvelse 1

Snavs

Snavstyper

Tip til anvendelse:

Fire personer (gr. A) sidder ved et bord med hver sin papirlap med en snavstype. De øvrige personer (gr. B) har fordelt lapper med "snavs" mellem sig. B-personer går så rundt til A-personerne og indleder kommunikation om, hvor det forskellige "snavs" hører til.

	Hår
	Sand
Løst snavs, der fjernes ved tør rengøring	Støv
Snavs, som opløses i vand	Sukker
Snavs, der kræver brug af rengøringsmiddel	Fedt
Snavs, som er vanskeligt at opløse	Kalk
	Papirstumper
	Kaffe
	Sodavand

	Rust
	Blæk
	Lim
	Farvestof
	Røg
	Madrester
	Afføring
	Urin
	Opkast

7. Rengøringsmidler og overflader

Med hensyn til overflader er der to centrale arbejdsområder:

1: navnene på de almindeligt forekommende materialer/overflader, som en rengøringsassistent kommer ud for

2: overfladernes egenskaber (udtrykkes primært via tillægsord)

Her kan man benytte de forhåndenværende lokaliteter, hvor man kan og finde og beskrive diverse overflader.

Mange AMU-Centre og tekniske skoler har også materialekasser med vareprøver på alle relevante overflader i forhold til uddannelsesmålene.

- 7.1. Ordliste 1, overfladers egenskaber
- 7.2. Øvelse 1, overflader og deres egenskaber
- 7.3. Ordliste 2, med sætningseksempel
- 7.4. Ordliste 3, pH-værdi
- 7.5. Eksempel på arbejde med pH-værdi
- 7.5.1. Skalaer i dagligdagen, skema
- 7.6. Øvelse 2, modsætninger
- 7.7. Vigtige udtryk 1

7.1. Ordliste 1

Rengøringsmidler og overflader

Overfladers egenskaber

1. blød _____
2. ru _____
3. glat _____
4. hård _____
5. blank _____
6. mat _____
7. skinnende _____
8. jævn _____
9. malet _____
10. lakeret _____
11. poleret _____
12. lys _____
13. mørk _____
14. ubehandlet _____
15. oliebehandlet _____
16. vandafvisende _____
17. sugende _____
18. naturlig _____
19. ensfarvet _____
20. lyddæpende _____
21. syntetisk _____
22. slidstærkt _____
23. porøs _____
24. isolerende _____
25. støvsamlende _____

7.2. Øvelse 1

Rengøringsmidler og overflader

Overflader og deres egenskaber

Tip til anvendelse:

Papirlapper med navn på overflader og tilhørende beskrivelser/egenskaber fordeles blandt eleverne, som går rundt i klasselokalet og finder sammen via mundtlig kommunikation, så overflade og udsagn kommer til at passe sammen.

<p style="text-align: center;">Kork</p>	<p>Blødt, porøst og isolerende materiale. Det findes i naturen og bruges bl.a. til gulve og vægge.</p>
<p style="text-align: center;">Linoleum</p>	<p>Materiale som ofte bruges til gulv i skoler, børnehaver og lignende. Det er lavet af korkmel og linolie, som lægges på et naturligt eller syntetisk underlag.</p>
<p style="text-align: center;">Marmor</p>	<p>Materiale, som bl.a. bruges til gulve, vægge, trapper og vindueskarme. Det er en slags kalksten, som er porøs og opsuger fugt og snavs.</p>
<p style="text-align: center;">Skifer</p>	<p>Natursten, som er slidstærk og tåler vand, men kan få ridser. Den er mørk (grå eller sort).</p>
<p style="text-align: center;">Træ</p>	<p>Et naturligt materiale, som bruges til gulv og til mange andre ting. Det kan være ubehandlet, malet, lakeret eller oliebehandlet.</p>
<p style="text-align: center;">Vinyl</p>	<p>Et syntetisk materiale, som er slidstærkt og tåler vand. Det bruges til gulve og vægge, f.eks. i våde rum. Det kan gøres helt vandtæt.</p>
<p style="text-align: center;">Beton</p>	<p>Et gråt materiale, som bruges til gulv. Det er meget slidstærkt. Overfladen er ru og porøs og derfor vanskelig at gøre ren. Det kan støve.</p>

<p>Klinker</p>	<p>Et materiale til gulv. Det er fremstillet af brændt ler. Det er slidstærkt.</p>
<p>Emalje</p>	<p>Et materiale, som bruges på badekar, komfur, håndvask og lignende. Det er smeltet glas på metal. Det er let at gøre rent, men det får let ridser.</p>
<p>Fliser</p>	<p>Et materiale, som bruges til vægge i sanitære rum, butikker, industri m.m. Det tåler vand. Det er lavet af keramik med et lag af glas. Det findes også som mosaik.</p>
<p>Glas</p>	<p>Et materiale, som blandt andet bruges til spejle.</p>
<p>Krom</p>	<p>Et materiale, som bruges til vandhaner og rør. Det er en slags metal med en hård og glat overflade.</p>
<p>Læder</p>	<p>Et materiale, som kommer fra dyrs hud. Det bruges til møbler, sko m.m. Hvis det er ubehandlet, får det let pletter, fordi det suger fedt og snavs.</p>
<p>Porcelæn</p>	<p>Et keramisk materiale, som bruges til toiletter, håndvaske og lignende. Det er hårdt og tåler vand.</p>
<p>Rustfrit stål</p>	<p>Det er et metal, som bruges til vaskekommer, borde, og inventar på steder, hvor der kræves en god hygiejne. Det tåler vand, det er glat og let at gøre rent.</p>
<p>Gummi</p>	<p>Et materiale, som er meget slidstærkt. Det kan få mærker af tunge ting. Det findes både naturligt og syntetisk. Det bruges til et gulv, som kaldes 'tabletgulv'.</p>
<p>Terrazzo</p>	<p>Et materiale, som er lavet af marmorstykker, der er blandet med cement. Det bruges bl.a. til gulv, trapper og bordplader.</p>

7.3. Ordliste 2

Rengøringsmidler og overflader

Ord	Sætningseksempel
1. koncentreret	Rengøringsmidler opbevares koncentreret i emballagen
2. brugsopløsning	Når man skal gøre rent, laver man en brugsopløsning af vand og rengøringsmiddel
3. ufortyndet	Rengøringsmidlet kan bruges ufortyndet på vanskelige pletter
4. dosering	Det er vigtigt at bruge den rigtige dosering for at få et godt resultat
5. daglig	Til den daglige rengøring bruges et universalt rengøringsmiddel til alle overflader, der tåler fugt
6. periodisk	Ved den periodiske rengøring i badeværelset fjernes kalk fra brusekabinen med et surt rengøringsmiddel
7. grundrengøring	I et industrikøkken må man en gang i mellem lave en grundrengøring for at få køkkenet helt rent
8. kalkfjerning	Nogle rengøringsmidler er særligt egnede til kalkfjerning
9. vaskbare flader	Alle vaskbare flader aftørres med en fugtig klud
10. vandresistent	I vådrum bør man bruge vandresistente overflader
11. sanitetsrum / sanitære rum	Gulve i sanitetsrum kan blive glatte, når de bliver våde
12. en belægning (fx af kalk)	Der kommer efterhånden en belægning af kalk i håndvasken
13. at fordele	Rengøringsvandet fordeles med en fladmop
14. at påføre	Midlet påføres med en afsæbningsbørste
15. at skure	Det er ikke alle overflader, der kan tåle at blive skuret
16. at skrubbe	Det kan være nødvendigt at skrubbe betongulvet, hvis det er meget snavset
17. at skylle	Den snavsede klud skylles i rent vand
18. efterskylle	Når man er færdig med at bruge kalkfjerner, skal man efterskylle fliserne med rent vand

7.4. Ordliste 3

pH-værdi

1. skala _____
2. værdi _____
3. lav _____
4. høj _____
5. neutral _____
6. sur _____
7. alkalisk _____
8. basisk _____
9. punkt (på en skala) _____
10. trin (på en skala) _____
11. et trin væk fra 7 _____
12. effekt _____
13. koncentreret _____
14. fortyndet _____

7.5. Eksempel på arbejde med pH-værdi

pH-skalaen vil sikkert være ukendt for mange deltagere, og det kan forekomme dem mystisk, hvad tallene 0-14 egentlig udtrykker, når det er noget, man ikke kan vise med synlige størrelser for mål og vægt. Man kan nærme sig emnet ved at gå på opdagelse i hverdagens skalaer lige fra termometre, komfurer, køleskabe, TV, osv. og diskutere, hvilke størrelser og enheder, der er på spil. Meningen er at bringe eleverne til en oplevelse og erkendelse af, at forskellige skalaer med forskellige enheder har hver deres formål og afgrænsede betydning. Se skema side 28.

Derefter går man i gang med den sproglige opklaring af begrebet 'sur'. Sprogligt vil mange nok kende modsætningspar som 'sur/glad' eller 'sur/sød', hvorimod det sikkert vil kræve en del forklaring at nå frem til modsætningsparret 'sur/alkalisk', hvilket jo er målet i denne sammenhæng.

Til yderligere at illustrere betydningen af pH-værdi kan man lave konkrete målinger af pH-værdier i forskellige væsker med pH-stikker. Man vil f.eks. kunne finde ud af, at Cola har en meget lav pH-værdi, og efterhånden som den faglige forståelse kommer med, vil man kunne drage paralleller mellem Colaens ætsende virkning på tænderne og en syres evne til at opløse kalk.

7.5.1. Skalaer i dagligdagen

Find skalaer i praktiklokale og udfyld skemaet

	Genstand	Hvad vises med denne skala?	Tal / enhed
1.	Ur	Tid	0 – 24 / timer, minutter, sekunder
2.	Støvsuger	Sugestyrke	500 – 2000 / watt
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			

7.6. Øvelse 2

Modsætninger

Tip til anvendelse:

Papirlapper med tillægsord, der beskriver egenskaber ved en overflade eller et rengøringsmiddel, fordeles blandt eleverne, som går rundt i klasselokalet og finder sammen via mundtlig kommunikation, så ordene danner modsætningspar.

Svag**Stærk****Mat****Blank****Alkalisk****Sur****Vandret****Lodret****Behandlet****Ubehandlet****Daglig****Periodisk****Slidt****Ny og ubrugt****Ren****Snavset**

Modtagelig

Modstandsdygtig

Tæt

Porøs

Blød

Hård

Ru

Glat

Lys

Mørk

Naturlig

Syntetisk

Sugende

Vandafvisende

Jævn

Ujævn

Våd

Tør

Hensigtsmæssig

Uhensigtsmæssig

7.7. Vigtige udtryk 1

Rengøringsmidler og overflader

1. Dette rengøringsmiddel kan bruges på alle overflader, der tåler vand _____
_____
2. På linoleumsgulve kan man bruge et kombineret vaske- og plejemiddel _____
_____
3. Kalkbinderne i rengøringsmidlet modvirker kalkaflejringer _____
_____
4. Man må ikke bruge klorholdige produkter sammen med sure midler _____
_____
5. Man kan øge doseringen ved kraftig besmudsning _____
_____
6. Midlet efterlader en plejefilm på overfladen _____
_____
7. Lad midlet virke 5 - 10 minutter _____
_____
8. Midlet bør opbevares frostfrit _____
_____
9. Produktet skal opbevares utilgængeligt for børn _____
_____

8. Redskaber og maskiner

Med hensyn til redskaber og maskiner er der først og fremmest en række specifikke fagord, der skal læres i form af navnene på de forskellige redskaber og maskiner.

Dernæst drejer det sig om, hvad man **gør** med redskaberne/maskinerne. Dette udtrykkes primært via udsagnsord (verber). Udsagnsordene er dog ikke kun knyttet til redskaber og maskiner, så derfor er de placeret i et kapitel for sig, se side 44 - 47.

En sproglig bearbejdning, som sætter fokus både på den konkrete navnelære og beskrivelsen af, hvad vi gør med redskaberne, kan f.eks. opnås ved at beskrive de vaske-/vognsystemer, som er repræsentative for rengøringsbranchen. Her i materialet er vist et eksempel på en sådan beskrivelse.

- 8.1. Ord og udtryk 1
- 8.2. Ordliste 1, støvsugning
- 8.3. Beskrivelse af vaskesystem

8.1. Ord og udtryk 1

Redskaber og maskiner

Ord / udtryk	Sætningseksempel
1. Hvad består moppen af?	Moppen <i>består af</i> et skaft, en fremfører og et mopstykke.
2. Hvad er skaftet lavet af?	Skaftet er <i>lavet af</i> letmetal.
3. Hvad bruges en uldmop til?	Uldmoppen <i>bruges til</i> afstøvning af inventar.
4. Hvad er en overløbsrenser beregnet til?	En overløbsrenser er <i>beregnet til</i> at rengøre hullet (overløbet) i en håndvask.
5. en fordel	En <i>fordel</i> ved teleskopskaftet er, at det kan indstilles i længden, så det passer til forskellige personers højde.
6. en ulempe	En <i>ulempe</i> ved wetmoppen er, at den er tung at arbejde med, fordi moggarnet opsuger meget vand.
7. hensigtsmæssigt	Man bør vælge et redskab, som er <i>hensigtsmæssigt</i> i forhold til den opgave, der skal udføres.
8. uhensigtsmæssigt	Det er <i>uhensigtsmæssigt</i> at bruge en saksmop i et klasselokale, hvor der er mange borde og stole.

8.2. Ordliste 1

Redskaber og maskiner

Støvsugning

1. grovstøvsugning .....
2. let støvsugning .....
3. støvsugning med børste .....
4. kantstøvsugning .....
5. grundig støvsugning .....
6. synligt snavs .....
7. gangbaner .....
8. frie områder.....
9. frit tilgængelige områder ....
10. mekanisk behandling .....
11. besmudset område .....
12. langs kanter .....
13. svært at komme til .....
14. det normale mundstykke kan ikke nå ud til kanten .....
15. bred arbejdsbane .....
16. sugestyrke .....
17. regulere .....
18. skånsom .....
19. tilbehør .....
20. tilbehørskassette .....
21. ekstraudstyr .....

8.3. Beskrivelse af vaskesystem

Tip til anvendelse:

Denne beskrivelse er lavet af en gruppe af deltagere som led i den dansksproglige bearbejdning af det faglige stof (vogne/vaskesystemer).

Systemet består af en vogn med:

- 1 fladmop
- 2 spande
- 2 kasser
- 1 skuffe
- Tørre mopstykker i øverste kasse
- Våde mopstykker i nederste kasse

Anvendelse:

1. Man åbner nederste kasse og sætter et vådt mopstykke på moppen. Brug moppen til at åbne kassen.
2. Man lægger vand ud på et stykke af gulvet med moppen og det våde mopstykke.

3. Man skifter mopstykket på fladmoppen med en fod.
4. Man tager et tørt mopstykke fra øverste kasse. Man kan bruge moppen til at åbne kassen.
5. Man tørrer vand på gulvet op med et tørt mopstykke.

Husk:

Mopstykkerne lægges til vaskemaskine efter brug.

Inden dagens arbejde sættes mopstykker i blød i nederste kasse, så de er klar til brug.

Foto: Frede Skov Andersen

9. Personlig planlægning og rengøringsplaner

Et vigtigt felt for sproglig bearbejdning er indholdet i forskellige arbejdsplaner og instruktioner, så deltagerne lærer at forstå de anvisninger på rengøringsarbejdet, som planerne indeholder.

Til forforståelsen hører også, at deltagerne kan aflæse og orientere sig efter bygningstegninger, så den kommende rengøringsassistent kan genkende og finde frem til de rette lokaler, som planen omhandler.

- 9.1. Ordliste 1
- 9.2. Ordliste 2
- 9.3. Forkortelser

9.1. Ordliste 1

Personlig planlægning og rengøringsplaner

1. arbejdsplan _____
2. arbejdsinstruktion _____
3. rengøringsinstruktion _____
4. inventarrensning _____
5. samt _____
6. nåhøjde _____
7. ind- og udvendig _____
8. håndvaske/stålvasker _____
9. armatur (el og vand) _____
10. indgangsparti _____
11. spindelvæv _____
12. gelænder _____
13. dørgreb _____
14. dørflader _____
15. udluftningsriste _____
16. persiener _____
17. måtter _____
18. betonfliser _____
19. karm (dørkarm, vindueskarm) _____
20. bundstykker _____
21. kabelkasser _____
22. knagerækker _____
23. garderober _____
24. paneler _____
25. bordben _____

9.2. Ordliste 2

Personlig planlægning og rengøringsplaner

1. daglig rengøring _____
2. periodisk rengøring _____
3. rengøring efter behov _____
4. polstrede møbler _____
5. øvrigt inventar _____
6. hårde hvidevarer _____
7. vaskbare vægflader _____
8. sæde, ryg og ben på stole _____
9. lavthængende lamper _____
10. håndklædeark/-papir/-ruller opfyldes/suppleres _____
11. frie skriveborde samt øvrige bordplader afstøves/aftørres _____
12. frie hylder afstøves/aftørres _____
13. kanter på billeder og opslagstavler _____
14. indvendige vinduesrammer og sprosser _____
15. støvsugning/tørmopning/pletvask (metodevalg efter behov) _____
16. væg til væg _____
17. tæppebelagte gulve _____

9.3. Forkortelser

Personlig planlægning og rengøringsplaner

1. etc. _____

2. evt. _____

3. m. _____

4. alm. _____

5. ca. _____

6. incl. _____

7. ugl. _____

8. mdl. _____

9. kv. _____

10. Hygiejne

- 10.1. Ord og udtryk 1

10.1. Ord og udtryk 1

Hygiejne

1. mikroorganismer _____
2. sygdomsfremkaldende _____
3. patogener _____
4. skadelige _____
5. nyttige _____
6. immunforsvar _____
7. livskrav _____
8. livsbetingelser _____
9. at vokse / vækst _____
10. at formere sig / formering _____
11. at trives _____
12. at smitte _____
13. smittespredning _____
14. at gøre rent / at holde rent _____
15. at forebygge _____
16. at helbrede _____
17. forekomst af mikroorganismer _____

11. Sikkerhed

- 11.1. Ord og udtryk, 1, handsker, med sætningseksempel
- 11.2. Øvelse 1, handsker, dialog

11.1. Ord og udtryk 1

Sikkerhed

Handsker

Udtryk	Sætningseksempel
1. sundhedsskadelige stoffer	Snavset rengøringsvand kan indeholde sundhedsskadelige stoffer .
2. organismen	De skadelige stoffer kan overføres til organismen , hvis man ikke passer på.
3. eksem	Kemikalier i handsker kan give eksem , når huden kommer i kontakt med handsken.
4. allergi	Nogle mennesker har allergi over for et eller flere stoffer i handskerne.
5. overfølsom	Man kan være overfølsom over for protein fra gummitræet.
6. huden bliver irriteret	Huden kan blive irriteret , hvis huden er lukket inde og sveder.
7. huden klør	Irritationen viser sig ved, at huden bliver rød og klør .
8. huden kan ånde	Problemerne opstår, fordi huden er lukket inde og ikke kan ånde .
9. inderhandsken opsuger sved	Hvis huden bliver irriteret, kan man prøve at bruge en tynd inderhandske af bomuld til at opsuge sveden.
10. handsken er utæt	Hvis handsken bliver utæt , skal man straks smide den væk.
11. opløsningsmiddel	Handskerne beskytter huden mod vand, snavs, rengøringsmidler, opløsningsmidler og kemikalier.
12. kemikalier	Handskerne beskytter huden mod vand, snavs, rengøringsmidler, opløsningsmidler og kemikalier .
13. syntetisk	Nogle handsker er lavet af en blanding af naturgummi og syntetisk gummi.

11.2. Øvelse 1

Handsker

Dialog

Tip til anvendelse

Eleverne kan f. eks. arbejde to og to med dialog, efter at de har haft tid til at udfylde de tomme pladser.

Indsæt det rigtige ord på den tomme plads i sætningen

1. A: Hvornår skal man bruge handsker?

B: *Handsker skal bruges ved _____ rengøring.*

2. A: Hvorfor skal man bruge handsker?

B: *Handsker beskytter huden mod _____ stoffer.*

3. A: Hvad er handsker lavet af?

B: *Handsker kan være lavet af naturgummi eller _____ materiale.*

4. A: Hvorfor får nogle mennesker problemer, når de bruger handsker?

B: *Nogle mennesker får problemer, når de bruger handsker, fordi de sveder og huden ikke kan _____.*

5. A: Hvordan viser irritationen sig?

B: *Irritationen viser sig ved, at _____ klør og bliver rød.*

6. A: Kan man være allergisk over for gummi?

B: *Ja. nogle mennesker er _____ over for gummi.*

7. A: Hvad kalder man også allergi?

B: *Allergi kaldes også _____.*

8. A: Hvad kan man gøre for at opsuge sved fra hænderne, når man bruger handsker?

B: *Man kan bruge en tynd _____ inden i gummihandsken til at opsuge sveden.*

1. syntetisk

2. våd

3. bomuldshandske

4. ånde

5. huden

6. allergiske

7. sundhedsskadelige

8. overfølsomhed

12. Udsagnsord (verber)

Udsagnsordene er en meget central ordklasse i dette materiale. Det er ikke muligt at opdele dem på emner, sådan som det er gjort med de øvrige ordlister, fordi udsagnsordene optræder på tværs af de faglige emner.

Her er valgt to forskellige bøjninger:

1. Bøjninger i tid er centrale for forståelsen af handlinger (jvf. afsnittet om hverdagssprogets grammatik)
2. Bøjninger i bydeform, passiv og substantivering optræder hyppigt ved instruktioner og rengøringsplaner

- 12.1. Udsagnsord 1, tid
- 12.2. Udsagnsord 2, tid
- 12.3. Udsagnsord 1, form
- 12.4. Udsagnsord 2, form

12.1. Udsagnsord (verber) 1, tid

Navneform	Nutid	Datid	Førnutid
at afkalke	afkalker	afkalkede	har afkalket
at afstøve			
at aftørre			
at afvaske			
at anbringe			
at behandle			
at beskytte			
at blande			
at børste			
at dyppe			
at feje			
at fjerne			
at foretage			
at forhindre			
at fylde			
at hænge			
at rense			
at kræve			
at lægge			
at moppe			
at opfylde			
at opløse			

12.2. Udsagnsord (verber) 2, tid

Navneform	Nutid	Datid	Førnutid
at opsamle	opsamler	opsamlede	har opsamlet
at overtørre			
at polere			
at rengøre			
at renholde			
at rense			
at ridse			
at skubbe			
at skure			
at skylle			
at støvsuge			
at sætte			
at trække			
at tømme			
at tørre			
at tåle			
at udlufte			
at udlægge			
at udskifte			
at undgå			
at vaske			
at vedligeholde			
at vride			

12.3. Udsagnsord (verber) 1, form

Navneform	Bydeform	Passiv	Substantivering
at afkalke	afkalk	afkalkes	afkalkning
at afstøve			
at aftørre			
at afvaske			
at anbringe			
at behandle			
at beskytte			
at blande			
at børste			
at dyppe			
at feje			
at fjerne			
at foretage			
at forhindre			
at fylde			
at hænge			
at rense			
at kræve			
at lægge			
at moppe			
at opfylde			
at opløse			

12.4. Udsagnsord (verber) 2, form

Navneform	Bydeform	Passiv	Substantivering
at opsamle	opsaml	opsamles	opsamling
at overtørre			
at polere			
at rengøre			
at renholde			
at rense			
at ridse			
at skubbe			
at skure			
at skylle			
at støvsuge			
at sætte			
at trække			
at tømme			
at tørre			
at tåle			
at udlufte			
at udlægge			
at udskifte			
at undgå			
at vaske			
at vedligeholde			
at vride			

13. Regning/dosering

Det er helt centralt i rengøringsbranchen, at man kan foretage grundlæggende beregninger af, hvor meget rengøringsmiddel, man skal bruge i forhold til bestemte mængder vand. I denne sammenhæng er det også nødvendigt at kunne foretage omregninger inden for decimalsystemet, primært milliliter, centiliter og deciliter.

- 13.1. Regning/dosering 1
- 13.2. Regning/dosering 2

13.1. Regning/dosering 1

1. Omregning mellem deciliter (dl) og milliliter (ml):

- a. Hvor mange ml er 1 dl? _____
- b. Hvor mange ml er ½ dl? _____
- c. Hvor mange ml er 3 dl? _____
- d. Hvor mange ml er 1/4 dl? _____
- e. Hvor mange dl er 200 ml? _____
- f. Hvor mange dl er 150 ml? _____
- g. Hvor mange dl er 450 ml? _____
- h. Hvor mange dl er 40 ml? _____

2. På brugsanvisningen står, at du skal bruge:

a. 50 ml middel til 10 liter vand.

Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____

Og til 5 liter vand? _____

Og til 2,5 liter vand? _____

b. 100 ml middel til 10 liter vand.

Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____

Og til 3 liter vand? _____

c. 25 ml middel til 10 liter vand.

Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____

Og til 3 liter vand? _____

d. 20 – 40 ml middel til 10 liter vand.

Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____

Og til 8 liter vand? _____

e. 50 ml middel til 5 liter vand.

Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____

Og til 2,5 liter vand? _____

f. 10 – 20 ml middel til 5 liter vand.

Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____

Og til 4 liter vand? _____

13.2. Regning/dosering 2

1. Omregning mellem deciliter (dl) og milliliter (ml):

- a. Hvor mange ml er 2 dl? _____
- b. Hvor mange ml er 2,5 dl? _____
- c. Hvor mange ml er 0,5 dl? _____
- d. Hvor mange ml er 4 dl? _____
- e. Hvor mange dl er 100 ml? _____
- f. Hvor mange dl er 20 ml? _____

2. På brugsanvisningen står, at du skal bruge:

- a. 1 dl middel til 10 liter vand.
Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____
- b. 1 dl middel til 10 liter vand.
Hvor mange dl skal du bruge til 2,5 liter vand? _____
- c. $\frac{1}{2}$ dl middel til 10 liter vand.
Hvor mange ml skal du bruge til 5 liter vand? _____
- d. $\frac{1}{4}$ dl middel til 10 liter vand.
Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____
- e. $\frac{3}{4}$ dl middel til 10 liter vand.
Hvor mange ml skal du bruge til 1 liter vand? _____
- f. 1 dl middel til 5 liter vand.
Hvor meget middel skal du bruge til 2,5 liter vand? _____

14. Rumindhold (rumfang, volumen)

Find et antal varer blandt dagligdagens produkter, hvor rumindholdet kan aflæses på etiketten.

Læs på etiketten og skriv, hvor meget varen indeholder.

Omregn derefter til de øvrige målangivelser i skemaet.

Vare	l	dl	cl	ml
WC-rens, Änglamark	0,75	7,5	75	750

16. Positioner

- 16.1. Øvelse 1, reel
- 16.2. Øvelse 2, forklar udtryk

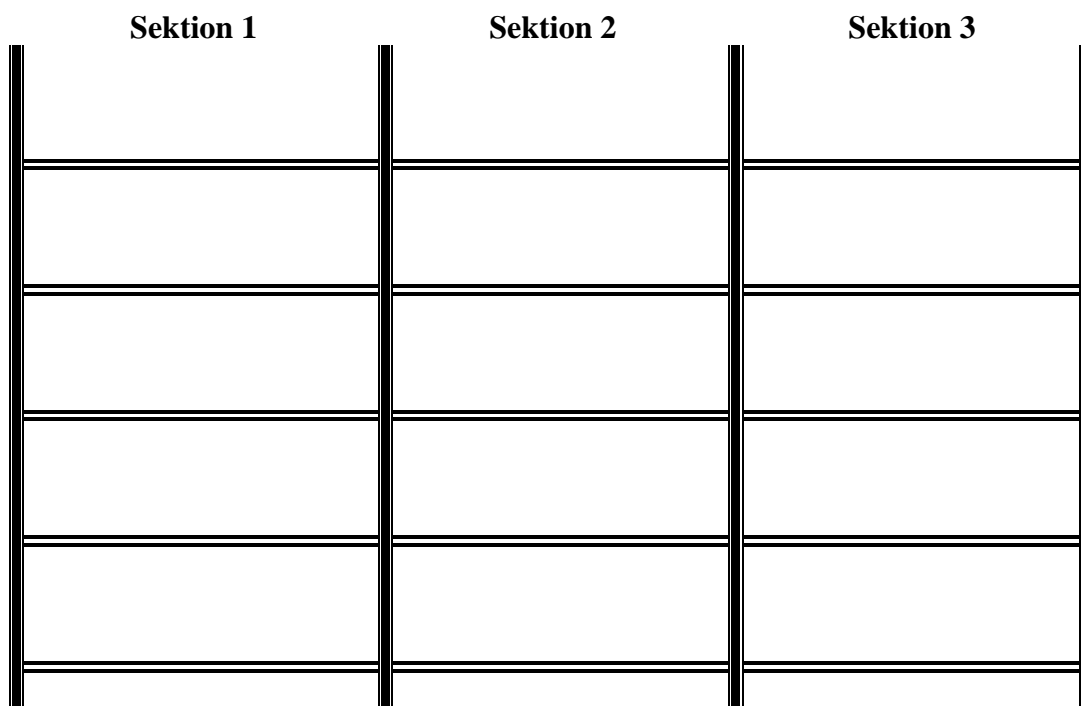
16.1. Øvelse 1

Positioner

Målet er at øve udtryk for positioner, som f.eks. *øverst*, *næstøverst*, *tredjeøverst* osv.

Her ser du en reol med tre sektioner. Du skal placere nogle ting på hylderne i reolen, når du hører instruktionen.

Skriv genstandens navn på den rigtige plads.

16.1. Instruktion til placering af genstande i reol

1. Læg en *gulvklud* på **nederste** hylde i sektion 2
2. Læg en *håndmop* på **øverste** hylde i sektion 1
3. Sæt en flaske med *rengøringsmiddel* på **næstøverste** hylde i sektion 3
4. Sæt en *gulvspan* på **nederste** hylde i sektion 1
5. Læg en *mikrofiberklud* på **midterste** hylde i sektion 2
6. Læg et par *handsker* på hylden **under** rengøringsmidlet
7. Læg en *svamp* på hylden **til højre for** håndmoppen
8. Læg en rulle *mopdug* på hylden **mellem** svampen og mikrofiberkluden
9. Læg en tube *håndcreme* på **næstnederste** hylde i sektion 1
10. Læg en *overløbsreiser* to hylder **under** handskerne
11. Læg en *radiatorbørste* på **øverste** hylde i sektion 3
12. Læg en *spartel* på **næstøverste** hylde i sektion 1
13. Læg en *stripper* på **midterste** hylde i sektion 1
14. Læg en *gulvskraber* på **næstnederste** hylde i sektion 2
15. Læg en *afsæbningsbørste* på **fjerdeøverste** hylde i sektion 3.

16.2. Positioner

Forklar ved hjælp af en tegning, eller vis med et eksempel, hvad følgende udtryk betyder:

1. Til højre for ....
2. Til venstre for ....
3. Over for ....
4. Skråt over for ....
5. Uden for ....
6. Inden for ....
7. Ud for ....

17. Introduktion til edb-programmet 'Ergonomiværkstedet'

Tip til anvendelse:

Programmet introduceres for eleverne, fx via projektor på lærred. Eleverne afprøver derefter programmet.

Afprøv programmet og svar på følgende spørgsmål:

A. Vælg "**Kroppen**"

Spørgsmål: Hvor mange knogler er der ca. i et skelet?

Svar: _____

Tryk "**Se animation**".

B. Vælg "**Led**" og derefter "**ryghvirvlerne**"

Spørgsmål: Hvor mange brystvirvler har et menneske?

Svar: _____

C. Vælg "**Muskler**"

Spørgsmål: Hvad er bedst for kroppen: dynamisk eller statisk muskelarbejde?

Svar: _____

D. Vælg "**Åndedræt**"

Spørgsmål: Hvad er åndedrætsorganerne?

Svar: _____

E. Vælg "**Kredsløb**" og "**se animation**"

Spørgsmål: Hvad består kredsløbet af?

Svar: _____

F. Vælg "**Venepumpefunktion**"

Hvad er venepumpens vigtigste opgave?

Svar: _____

18. Introduktion til 'Multimedieordbog Rengøring'

Tip til anvendelse:

Programmet (ordbogen) demonstreres for eleverne, fx via projektor på lærred.
Derefter afprøver eleverne programmet.

Afprøv 'Multimedieordbog Rengøring'

Vælg temaet "Overflader"

Find følgende navneord (substantiver) og svar på spørgsmålene:

Gulvoverflader

Hvad hedder de mest almindelige gulvoverflader? _____

_____

Linoleum

Hvor bruges linoleum? _____

Vinyl

Hvad er vinyl? _____

Klinker

Hvor bruges klinker? _____

Terrazzo

Kan terrazzo tåle syre? _____

Parket

Hvad bruges parket til? _____

Skifer

Hvad er skifer? _____

Find følgende tillægsord (adjektiver) og skriv, hvad de betyder

absorberende ..... _____

porøs ..... _____

rustfri ..... _____

skridsikker ..... _____

slidstærk ..... _____

glaseret ..... _____

19. Introduktion til ed-programmet 'Renkøbing'

Tip til anvendelse:

Programmet demonstreres for eleverne, fx via projektor på lærred.
Derefter afprøver eleverne programmet.

Afprøv 'Renkøbing'

1. Åbn programmet og vælg '*skole*'
2. Vælg niveau *Aspirant*
3. Vælg et *lokale (rum)* i skolen
4. Vælg en *genstand* og en *overflade*
5. Udfyld *skemaet* herunder, så du kan huske, hvad der var godt – og eventuelt dårligt.

Programmet nævner nu en **snavstype**, som du skal vælge **rengøringsmiddel** til. Vælg et middel og se, hvad programmet svarer. Er det et godt eller dårligt valg af middel, du har foretaget? Derefter skal du se, hvordan midlet virker på **overfladen**. Er midlet hensigtsmæssigt?

Rum	Overflade	Snavs	Mit forslag til rengøringsmiddel	Programmets svar	Virkning på overfladen
Klasse					
Klasse					
Klasse					
Kontor					
Kontor					
Kontor					
Køkken					
Køkken					
Køkken					
Sanitet					
Sanitet					
Sanitet					